

Для роботи диспетчера особливу роль відіграє врівноваженість нервової системи. Врівноваженість (або неврівноваженість) нервових процесів розкриває співвідношення і баланс збудження і гальмування по їх силі. Від особливостей протікання збудження-гальмування залежать поведінкові та когнітивні прояви психічного життя індивіда, що відображається в особливостях його професійної діяльності та знаходить свою реалізацію у властивостях темпераменту. У найширшій класифікації розрізняють врівноважений і неврівноважений темперамент. До врівноваженого відноситься сангвінічний і флегматичний темперамент, до неврівноваженого – холеричний і меланхолічний. Враховуючи особливості врівноваженості нервової системи можна проаналізувати ефективність діяльності диспетчерів з різним типом темпераменту.

*Науковий керівник: Струневич О.Д.
викладач*

УДК 359.223.213 (043.2)

Павка А.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ З ЦІННІСНО – СМИСЛОВИМИ ОРІЄНТАЦІЯМИ ЛІКАРІВ СТОМАТОЛОГІВ

Актуальність дослідження полягає в тому, що для лікарів, які працюють в структурі людина-людина, емпатія є однією з найважливіших якостей для роботи з пацієнтами, в зв'язку з чим виникає проблема професійного та емоційного вигорання. Синдром емоційного вигорання – поняття, введене в психологію американським психіатром Фрейденбергом в 1974 році, що характеризується зростаючим емоційним виснаженням. Автор вказує на те, що подібний стан розвивається у людей, схильних до співчуття, ідеалістичного відношення до роботи, разом з тим нестійкого, схильних до марень, одержимих нав'язливими ідеями. Перші роботи з проблеми професійного та емоційного вигорання з'явилися в США. Вивчення зазначеного стану проводилося американськими психологами Христиною Маслач і Сьюзан Джексон, які характеризували його як емоційне спустошення. Також вивченням професійного вигорання займалися такі вчені, як В.В. Бойко, Є.П. Льїн, Н.О. Водоп'янова та ін. Так соціальний психолог В.І. Ковальчук зауважує, що низький рівень самооцінки і екстернальний локус контролю є факторами ризику для розвитку емоційного вигорання.

Масляч визначила цей стан як синдром фізичного та емоційного виснаження, при цьому спостерігається: негативна самооцінка, негативне ставлення до роботи, втрата розуміння і співчуття по відношенню до клієнтів (можливо і до колег). Феномен «емоційного вигорання» був деталізований Масляч, Пельманом і Хартманом в 1982 році, в результаті чого виділили його синдром з трьома головними компонентами: емоційне та/або фізичне виснаження, деперсоналізація та знижена робоча продуктивність.

На сьогоднішній день поняття «цінність» в психології є доволі полемічним. Цінності розглядаються як у широкому значенні, так і в більш конкретному, що зводиться до явищ мотиваційного процесу. На думку Е.Фрома, у кожної людини є потреба в цінностях, які спрямовують її вчинки і почуття. Він поділяє їх на дві категорії: а) офіційно визнані, усвідомлювані (релігійні та гуманістичні) цінності; б) дійсні, несвідомі (породжені соціальною системою). Е. Шпрангер вважав, що основою особистості є ціннісна орієнтація, за допомогою якої вона пізнає світ. Включення суб'єкта в пізнання і означає цю ціннісну орієнтацію. На думку автора, ціннісна орієнтація особистості – продукт спільної ціннісної орієнтації людства. Б.Г. Ананьев розглядає ціннісні орієнтації як одну з центральних ланок у комплексному вивченні особистості і закономірностей її розвитку.

Лікарі – це одна з тих допомагаючих професій, представники якої знаходяться у групі ризику щодо розвитку симптомів емоційного вигорання. Проведення емпіричного дослідження планується з використанням наступних методик: 1) «Діагностика структури ціннісних орієнтацій особистості (С. Бубнова); 2) Тест смисложиттєвих орієнтацій Д.А. Леонтьєва.; 3) «Орієнтаційна анкета» Б. Басса; 4) Опитувальник «Діагностика рівня емоційного вигорання» В.В. Бойка; 5) Методика «Синдром вигорання».

*Науковий керівник: Струневич О.Д.,
викладач*

УДК 656.7.071.15:65.011.3 (043.2)

Павка М.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ОПЕРАТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що кожна людина, так або інакше, зустрічається у своєму житті з ризиками, проте оператор у своїй діяльності повинен знати, як необхідно ними управляти. Ризики в операторській діяльності несуть загрозу як для життя оператора, так і для